

УМЕТНИЧКА ДЕЛА У ПРИВАТНИМ ЗБИРКАМА У БЕОГРАДУ СТАВЉЕНА ПОД ЗАШТИТУ ДРЖАВЕ ДО 1953 ГОДИНЕ

Поред музеја у којима се налазе уметничка дела наших мајстора, у Београду имамо завидан број приватних збирки уметничких објеката који омогућава да се боље упозна наш културни развој. Те приватне збирке нарочито су богате делима домаћих сликара XIX века, времена када је у Србији, специјално у Београду, политички и културни живот почео да се интензивно развија и да добија све одређеније форме и када су Срби — уметници из Војводине — почели да се настањују у Београду.

Поред дела наших мајстора, приватне збирке у Београду имају исто тако занимљиве и уметнички вредне примерке страних мајстора, нарочито италијанских, холандских и фламанских.

Узете у целини ове приватне збирке претстављају једно посебно богатство Београда које се налази под заштитом државе, односно Завода за заштиту споменика културе НР Србије.

Ови кратки биографски подаци мајстора, као и описи њихових дела, сматрамо да се намећу сами по себи у циљу да би се ма и на овај начин учинили познатим што ширем кругу наших људи, као и онима који имају посебан интерес за уметност. При овом излагању држали смо се хронолошког реда, како код наших тако и код страних мајстора. Поред овога, потребно је напоменути да је код појединих дела упитником назначено када се није могло са сигурношћу да утврди да ли иста припадају мајстору коме се приписују или не. Осим тога, уз сваки опис

уметничког рада дат је инвентарски број заштите.

Од домаћих мајстора приватне збирке имају углавном дела војвођанских и хрватских сликара.

СРПСКИ СЛИКАРИ

Павле Ђурковић

Рођен крајем XVIII века у Баји (Мађарска), умро у Одеси 1830 године. Велики део свога живота провео је у Сремским Карловцима. Спада међу прве сликаре који су са територије Војводине прешли у Србију да раде. На позив кнеза Милоша дошао је у Београд 1823 године. Ускоро затим отишао је у Русију где је остао до краја живота. Радио је неколико иконостаса у Војводини и велики број портрета од којих се један изванредан део налази у Русији. Врло добар сликар, следбеник класицистичке школе, он је својим портретима дао верни докуменат о једном младом грађанском друштву на почетку његовог формирања.

Портре епископа. — Слика претставља допојасну фигуру младог човека, смеђе браде и бркова, одевеног у мантију љубичасте боје, са црвеним пешевима. Око врата има крст од рубина, а на глави црвени ћелепуш. Уље на платну, вел. 66,5 x 50 см. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Анима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Портре Милице Рајовић (П. Ђурковић?) — Млада жена претстављена у бисти, обучена у деколтовану бледо ружичасту хаљину са белом чипком и ви-

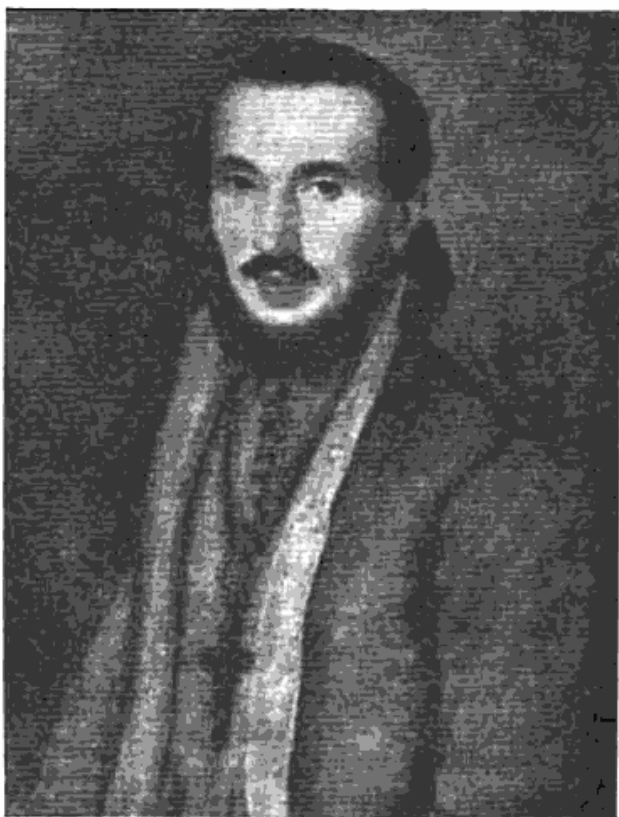
шеструком ниском бисера око врата. Црна коса очешљана на типично бидермајерски начин, са дугим коврџама преко ушију, покривена је већим делом чипканом капом. Уље на платну, вел. 64 x 48 см. — Ин. бр. 39/163.

(Власништво породице Орешковић, улица Призренска бр. 5)

Константин Данил

Рођен 1802 у Лугошу (румунски део Баната), умро 1873 године у Зрењанину (Вел. Бечкереку). О целом његовом животу и школовању подаци су прилично оскудни. По свој прилици одлазио је на краће студије у Беч и Минхен, а постоји и вероватноћа да је ишао и у Италију. Он је крупна фигура у српској уметности новијег века и типичан претставник епохе бидермајера код нас. У том стилу оставио је низ портрета ситног племства и буржоазије. Радио је мртве природе и радове из области црквене иконографије.

Портре епископа Кенгелца. — Епископ је претстављен као средовечан чо-

Сл. 1 — Павел Ђурковић: Портре епископа

век, смеђ, са маркантном брадом и брковима. Дат en face, са меко моделованим цртама лица. На глави има ћелепуш, а око врата дебео ланац са крстом од драгог камења. Уље на платну, вел. 79 x 63 см. — Ин. бр. 12/53.

(Власништво д-р Радована Брашована, улица Добрачина бр. 42)

Мртва природа. — Грожђе, брескве и кришка лубенице на столу. Карактеристичан је рефлекс једног прозора са пуно окана, који се огледа у чаши воде, а који је уметник свакако нарочито дао да би апострофирао дубину простора у коме је дата ова мртва природа. Уље на платну, вел. 61 x 50. Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Јован Поповић

Рођен у Опаву 1810 године, умро у Панчеву 1864. Студирао је на Сликарсској академији у Бечу. Живео је неко време у Пешти и Београду. Радио је иконе за иконостасе, велики број портрета и много копија по радовима бечких сликара. Припада углавном класицистичком правцу. Међу његовим портретима има таквих који се одликују јаким сликарским квалитетима.

Портре Цветка Рајовића. — Слика претставља познатог политичког радника из доба Обреновића. Он је приказан у седећем ставу, у униформи, ослоњен обема рукама о сабљу. Сигнатура уметника налази се десно, при дну: "Povics, 1841". Уље на платну, вел. 83 x 64 см. — Ин. бр. 39/163.

(Власништво породице Орешковић, улица Призренска бр. 5)

Никола Алексић

Рођен у Бечеју 1808 године, умро у Араду 1873. Студирао је сликарство у Бечу и Италији. Он је један од најплоднијих српских сликара. Радио је велики број иконостаса на територији Војводине и румунског Баната, а осим тога и многобројне портрете. Међу њима има врло добро решених. Као портретист Алексић је типичан претставник српског бидермајера.

Сл. 2 — Никола Алексић: Портре супруге Кенгелца

Портре Кенгелца. — Допојасна фигура млађег човека, у полупрофилу. Карактеристична је кратка брадица испод самих усана и начин којим је зачешљана коса на слепоочници. Портретисани је одевен у црно одело. Преко прсника има пребачен златан ланац од сата. Уље на платну, вел. 81 x 62,5 см. — Ин. бр. 11/52.

Портре супруге Кенгелца. — Портретисана је приказана као млађа жена, глатко зачешљане црне косе, са плетеницама подигнутим високо на потиљку. Дубоки изрез на грудима и раменима доводи до изражаја баршунасту кожу ове младе жене. На десној руци, у којој држи затворену лепезу, портретисана има богату широку наруквицу. Уље на платну, вел. 81 x 62,5 см. — Ин. бр. 11/52.

(Оба портрета власништво су Љубомира Михајловића, улица Хилендарска бр. 9)

Сл. 3 — Никола Алексић: Портре игумана Амфилохија

Портре игумана Амфилохија. — Слика претставља младог калуђера, са камилавком на глави. У десној руци држи књигу. Карактеристична је брада, као и изразито плаве очи. На полеђини слике записана је година 1839, а мало ниже је накнадни запис неког калуђера ђака, са биографским подацима о портретисаном, и то: „Амфилохије Ђ. Крестић рођ. 1804; + у манастиру Бешенови 28/XII 1898. Пострижен на Ђурђев-дан 1829. Служио св. Ман. Бешеново пуних 69.“ И мало ниже, десно: „Ђак“. Уље на платну, вел. 65,5 x 52 см. Ин. бр. 50/233.

(Власништво Нине Крстић, улица Господар Јевремова бр. 45)

Портре Јулке Недић-Јовановић. — Старица врло енергична израза лица, избразданог борама. Дата је у једва нагвештеном полупрофилу, до појаса. Обучена је у тамну хаљину са широком чипканом крагном и чипком оивиченим рукавима. У руци, у висини груди, др-

жи пресавијену белу марамицу. На глави има украс у виду капе од набраних чипака, која је везана испод браде траком теракот боје. Коса која се једним делом види, изнад прилично високог чела, подељена је по средини. Уље на платну, вел. 63 x 47 см. — Ин. бр. 12/53.

Портре Софије Никковић. — Претставља жену средњих година, овална лика, правилних црта, тамне косе и очију, са широким изрезом око врата, оивиченим широм чипком. Од лакта надоле рукав није од исте материје већ од неке провидне, прилично набране и изнад шаке стегнуте у виду манжете. Десна рука портретисане, са прстеном, ослоњена је на неки наслон. Око врата портретисана има перле, а у ушима дуге минђуше. Дуга глатка коса, по средини подељена, зачешљана је у плетенице које су на потиљку причвршћене. На глави јој је украс у виду чипке, са кога један шири део пада низ леђа. Уље на платну, вел. 76 x 61 см. — Ин. бр. 12/53.

Портре свештеника Димитрија Никковића. — Допојасна фигура црномањастог човека средњих година, дугих бакенбарда, маркантних црта. У десној руци држи књигу. Уље на платну, вел. 76 x 61 см. — Ин. бр. 12/53.

(Сва три горе наведена портрета власништво су д-р Радована Брашована, ул. Добрачина 42)

Урош Кнежевић

Рођен 1812 године у Сремским Карловцима, умро у Београду 1864. Био је једно време ученик сликара Данила. Студирао је у Бечу. Он спада у оне војвођанске сликаре који су поставили основе сликарства у обновљеној Србији. Портретиста је београдског друштва за више од четврт века. Значајан је читав низ портрета знаменитих личности из Првог и Другог устанка које је израдио средином прошлог века.

Портре Анке Рајовић. — Слика претставља средовечну црномањасту жену, обучену у српску народну ношњу. Дата en face. Уље на платну, вел. 83 x 64 см. — Ин. бр. 39/163.

(Власништво породице Орешковић, улица Призренска бр. 5)

Павел Петровић

Рођен у Темишвару 1818 године, умро на Далеком Истоку вероватно после 1851. Студирао је на Сликарској академији у Бечу. Живео је једно време у Јаши Томићу (Модошу), али је убрзо отишао у иностранство. Из његових писама која је слао породици види се да је обишао сва већа места у Европи, а затим да је био у Александрији, Каиру, живео једно време у Америци и био у Индији и Кини. После 1851 нема о њему више никаквих података. Радио је портрете и иконе. Припада класицизму. Врло мало је познато његових радова и зато ће слика која се налази у приватној колекцији у Београду претстављати несумњив прилог за историју српске новије уметности.

Портре Луке Кенгелца. — Са смеђег позађа издваја се горњи део фигуре младића у официрској униформи. Смеђа таласаста коса подељена је по страни. Црте лица врло су правилне и цела глава дата у полупрофилу. Ружичасти инкарнат нарочито је наглашен. На полеђини слике пише: „Petrovics Paulus pinxit 840“ Уље на платну, вел. 29 x 33 см. — Ин. бр. 12/53.

(Власништво д-р Радована Брашована, улица Добрачина бр. 42)

Новак Радонић

Рођен у Мољу 1826 године, умро у Каменици 1890. Студирао је на Сликарској академији у Бечу. Годину дана провео је у Италији. Радио је неколико иконостаза. Међутим, много је јачи у портретима. Изврстан цртач. Израдио је врло много портрета и може се готово с правом рећи да један њихов велики део спада у најбоље радове те врсте које је дала наша уметност XIX века. Припада романтизму.

Јеванђелисти Матеј и Марко. — Са зеленкасто плаве позадине издвајају се фигуре јеванђелиста и њихових симбола. Матеј, у жутом хитону и љубичастом химатиону, седи са књигом у једној и пером у другој руци. Покрај њега, нешто ниже, седи анђео обнажен до појаса и ослоњен својом левом руком на Матејево колена. Лево од Матеја седи јеванђелист Марко у црвеној и зеленој

одећи, а до њега стоји огроман лав. Уље на платну. вел. 21 x 36 см. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Портре Доситеја Обрадовића. — Уствари овај портре је копија рада Арсе Теодоровића. На полеђини слике пише: „Образ Доситеа Обрадовић изобразио Арсении Теодоровић 1812. Копирао Новак Радонић 1861“. Уље на платну, вел. 33 x 29 см. — Ин. бр. 12/53.

(Власништво д-р Радована Брашована, улица Добрачина бр. 42)

Ђура Јакшић

Рођен у Српској Црњи, у Банату, 1832 године, умро у Београду 1878. Иако за живота много познатији као књижевник, а нарочито као лирски песник, Јакшић је данас сматран као најзанимљивији сликар нашег романтизма. Учествовао је као добровољац у покрету 1848 године. Био је поборник идеја Уједињене омладине српске. Средином XIX века прешао је у Србију и тада настаје период најинтензивнијег његовог рада и као књижевника и као сликара. Једно време студирао је на Сликарској академији у Бечу и Минхену. Радио је портрете, појединачне иконе, религиозне и историске композиције.

• *Деспот Ђурађ Бранковић.* — На слици је приказан енергични и снажни старац, у мрком огртачу са црвеним рефлексима, ослоњен обема рукама на мач. Са његове леве стране налази се калпак са перјаницом. Дат је у полупрофилу. Карактеристична је врло густа и дуга бела брада, као и коса која пада на плећа. На полеђини слике пише: „Ђурађ Бранковић деспот српски. Ђ. Јакшић“. Уље на платну, вел. 27 x 21 см. — Ин. бр. 11/51.

(Власништво Дамјана Бранковића, Булевар Југословенске армије бр. 2)

Мушки портре (Ђ. Јакшић?). — Слика је наводно аутопортре уметников. Приказана је допојасна фигура младог човека у полупрофилу, у црном оделу, са белим прсником и белом крутом крагном. Црна дуга коса подељена му је са стране. Црни бркови и брада прилич-

Сл. 4 — Павел Петровић: Портре Луке Кенгелца

но су маркантни. Инкарнат лица не-обично је топао. Карактеристична је боја наслоњаче чији се један полулучни део види у другом плану слике. То је онај топли цинобер који Ђура Јакшић често воли да ставља на своја платна, већином у виду сићушних мрља или тананих линија у партијама очију и ушних шкољки. Уље на платну, накнадно каширано на дасци, вел. 50 x 39 см. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Св. Ђорђе. — Светитељ је претстављен у целој фигури, са оклопом на грудима и љубичастим појасем. Црвени плашт причвршћен му је на грудима. Копљем убија аждају. У десној руци држи крст. Уље на платну, вел. 59 x 40 см. — Ин. бр. 40/167.

(Власништво породице пок. Живојина Вукадиновића, новинара)

Богородица са Исусом. — Богородица у одећи боје труле вишње, са жућкастом драперијом преко главе, држи на крилу Исуса одевеног у белу кошуљу. Десном руком обгрлила је Исуса, а у левој држи крин који овај хоће својим ручицама да дохвати. Карактеристична је црвена боја која се у виду мрљица и испрекиданих линија налази на партијама лица и ушних шкољки. Уље на платну, вел. 58 x 42 см. — Ин. бр. 40/165.

(Власништво Зорке Јакшић,
улица Влајковићева бр. 9)

Брат и сестра. — Слика претставља децу Лазара Станојевића, гвожђарског трговца из Пожаревца. Она су дата до испод појаса. Дечак је у тамном капутићу, са белим оковратником, у десном уву има бисерну минђушу. Десну руку пребацио је преко рамена девојчице у либадету. Она има око врата ниску дуката, на грудима брош, а у црној зализаној коси црвени цвет. На полеђини слике је записано: „Молово Ђ. Јакшић 1861“. Уље на платну, вел. 68 x 50 см. — Ин. бр. 41/171.

(Власништво Зорке Ђорђевић,
Булевар Цвијићев бр. 107)

Деца у белом. — Једно дете заспало са главом на јастуку, а друго седи иза њега. Оно је смеђе косе, плавих очију, са минђушом у десном уву. Руком диже бели покривач под којим је заспало друго дете. Оба детета обучена су у бело. Лево при дну слике налази се сигнатура уметника: „Ђ. Јакшић“. Уље на платну, вел. 65 x 86 см. — Ин. бр. 40/166.

(Власништво Јеврема Марјановића,
Булевар Револуције бр. 176)

Портре свештеника Рашковића. — Портретисани је претстављен до испод појаса, с главом мало окренутом у десно, у седећем ставу, аскетског лица обраслог у смеђу браду. Дуга коса пада му преко плећа. Лева рука ослоњена му је о наслон столице. Испод мантије, око врата, види му се бели оковратник. Опасан је љубичастим појасем. При дну, са десне стране налазе се иницијали уметника: „Ђ. Ј.“ Слика је рађена око 1865 године, у Доњој Сабанти. Уље

на платну, вел. 39,5 x 36 см. — Ин. бр. 40/169.

(Власништво Аце Рашковића,
улица Дравска бр. 18)

Портре жене у српској ношњи. — Млада жена у зеленом либадету и ружичастој блузи. Дата у једва наглашеном полупрофилу. Преко зализане црне косе има тепелук. Више левог ува, у коси, има белу ружу. У ушима има дуге минђуше. Карактеристичне су крупне црне очи. Уље на платну, вел. 29x21 см. — Ин. бр. 40/168.

(Власништво арх. Милана Минића,
хотел „Мажестик“)

Стеван Тодоровић

Рођен у Новом Саду 1832 године, умро у Београду 1926. Студирао је на Сликарској академији у Бечу, потом у Минхену. После завршених студија наставио се у Београду где је отворио прву сликарску школу. Радио је иконостасе у многим местима у Србији и Војводини. Највећи део његовог рада везан је за Србију. Оставио је за собом неколико стотина портрета, затим извештај број религиозних и историских композиција, разне цртеже и илустрације. По својој уметничкој концепцији припада групи романтичара.

Портре уметникове мајке. — Портретисана је претстављена до појаса у полупрофилу, у тамној хаљини са белим пластроном за који је прикачен велики брош. Сигнатура уметника налази се с десне стране: „С. Тодоровић 1854“. Уље на платну, вел. 56 x 40 см. — Ин. бр. 46/206.

Портре Матије Бана. — Познати хрватски књижевник приказан у млађим годинама, до појаса, у полупрофилу. Он је обучен у црно одело и белу кошуљу са црном машном. На очима има наочаре. Карактеристични су му црни бркови и брада. Слика је сигнирана: „С. Тодоровић 1859“. Уље на платну, вел. 54 x 42 см. — Ин. бр. 46/206.

Аутопортре. — Допојасна фигура уметника, у полупрофилу, у црном оделу са белим оковратником и црном машном. Уметник има дугу црну косу, бркове и шиљату браду. Слика је сиг-

Сл. 5 — Ђура Јакшић: Богородица са Христом

нирана: „С. Тодоровић 1858“. Уље на платну, вел. 61x49 см. — Ин. бр. 46/206.

Сан Стефан. — Детаљ композиције са групом људи, жена и деце око уметника, аутора слике, који седи за сликарским штафелајем. Поред уметника је и његова ћерка. Уље на платну, вел. 50 x 40 см. — Ин. бр. 46/206.

(Све четири горње слике власништво су уметникове кћери Љубице Тодоровић, улица Бранкова бр. 42)

Портре Јована Петрилића. — Слика има на полеђини запис да је рађена у Београду 1886 године. Уље на платну, вел. 68 x 55 см. — Ин. бр. 11/49.

Пророк Илија. — Светитељ у целој фигури, у пејзажу. Доле, десно, сигнатура уметника: „С. Тодоровић“. Уље на платну, вел. 49 x 39 см. — Ин. бр. 11/49.

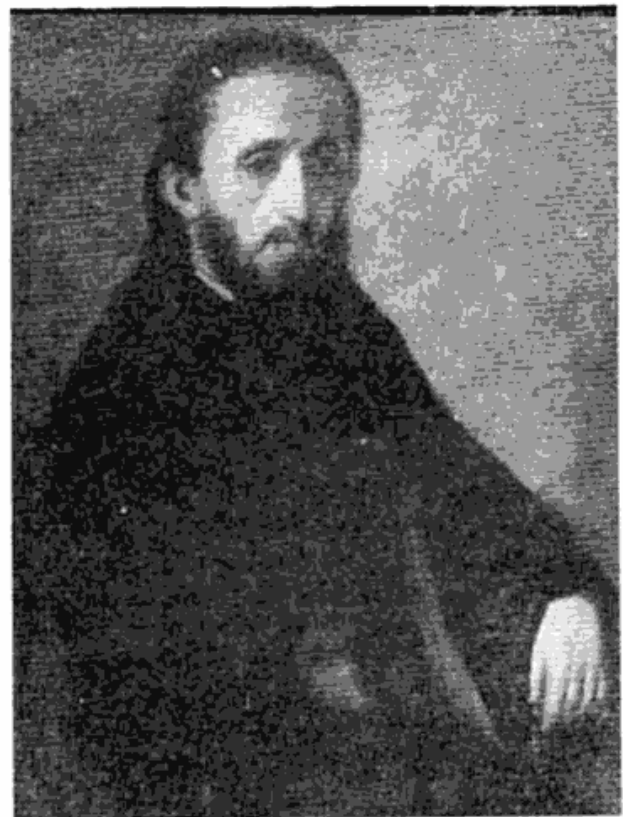
(Оба рада власништво су Живојина Поп-Ценица, Страхињина Бана 82)

Ђорђе Крстић

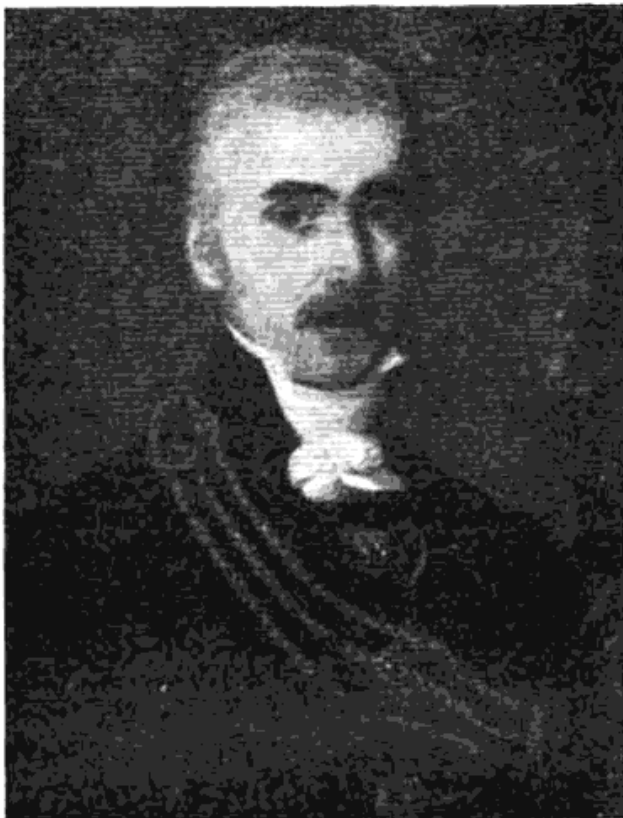
Рођен 1851 у Ст. Кањижи, умро у Београду 1907. Студирао је на Сликарској академији у Минхену. По повратку са студија провео је две године у Србији сликајући историске споменике, сцене из народног живота као и карактеристичне пејзаже. Био је и у Италији. Касније се настанио у Београду. Радио је иконостасе, портрете, жанр сцене, мртве природе, историске и религиозне композиције, алегорије. Он је највећи претставник реализма у новијој српској уметности.

Женска глава. (Ђ. Крстић?) — Млада девојка са црногорском капом на глави, затворених очију, у црвеном прслуку и белој кошуљи са дугим широким рукавима. Око врата има ниске дуката. У позадини је шума. Сигнатура уметника налази се у десном углу доле: „G. Krstitsch 1885“. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Сл. 6 — Ђура Јакшић: Портре свештеника Рашковића

Сл. 7 — Непознати сликар: Портре племића

Стеван Алексић

Рођен у Араду 1873 године, умро у Јаши Томићу (Модошу) 1923. Студирао је на Сликаарској академији у Минхену. Радио је портрете, историске и религиозне композиције. Украсио је врло велики број иконостаса по разним местима у Војводини. Он је снажан и оригиналан таленат који се по своме стилу приближава импресионизму. Врло често прибегава поентилистичкој техници.

Скица за Јуду пред Распећем. — У слободним потезима дат је Јуда у мркој одећи како бежи пред распетим Христом. У десном углу, доле, налазе се иницијали уметника латиницом: „S A“. Уље на платну 41 x 31 см. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

НЕПОЗНАТИ СЛИКАРИ XIX ВЕКА

Портре племића. — Стари човек седе косе, тамних бркова и обрва, сивих

очију. Дат је en face. Карактеристични су дуги бакенбарди и ружичасти одблесци инкарната. Одевен је у тамно одело, са крутим белим оковратником и белом машном. Преко груди има три реда металног ланца причвршћена розетама на десном рамену и левој страни груди. Позадина је мрке боје, са местимичним зеленим мрљама. Уље на платну, вел. 61 x 49 см. Са десне стране, доле, слика има сумњив потпис К. Данила. — Ин. бр. 10/46.

(Власништво д-р Аћима Марковића, улица Јелене Ђетковић бр. 3)

Амор иза завесе. — Иза тамно плаве завесе провирује главица амора, плаве косе, са прстом на уснама. Уље на платну, вел. 25 x 30 см. — Ин. бр. 12/53.

(Власништво д-р Радована Брашована, улица Добрачина бр. 42)

ХРВАТСКИ СЛИКАРИ

Влахо Буковац

Рођен у Цавтату 1855, умро у Прагу 1922 године. Студирао је у Паризу код Cabanel-а. Излагао је у Паризу. Године 1882 привукао је пажњу делом *La grande Iza*. Осамдесетих година XIX века боравио је једно време у Београду и на Цетињу. Потом се настанио у Загребу где је за извесно време био центар целокупног ликовног стварања Хрватске. Радио је портрете, композиције и декоративна платна. Почетком XX века прешао је у Беч, затим у Праг где је постао редовни професор Уметничке академије.

La grande Iza. — Нага фигура младе црномањасте жене, полуотворених усана, која седи на ниској барокној столицци. Горњим делом тела она се опружила уназад тако да јој рамена и глава почивају на постељи која је позади ње. Једна старија жена у пругастој хаљини, белој кецељи и са црвеном марамом на глави, пригнула се према њој и брише јој ноге белим убрусом. До ње, на поду, суд са водом и великим сунђером. До суда отворен метални ибрик. Цела слика је у тамном тоналитету. Зелена боја драперије на постељи, као и црвена боја завесе иза жене у пругастој ха-

љини, прилично су пригушене. У десном доњем углу платна истиче се глава лава на чијој се кожи налази столица на којој седи нага жена. Сигнатура уметника налази се у левом углу, доле: „V. Вуковас. Paris 1882“. Уље на платну, вел. 1,40 x 2,6 м. — Ин. бр. 12/54.

(Власништво Павла Бељанског,
улица Господар Јевремова бр. 33)

Женски портре. — Претставља лик младе плаве жене. Слика је рађена 1885 године. Уље на платну, кашираном на картону, вел. 44 x 33,5 см. — Ин. бр. 11/49.

(Власништво Живојина Поп-Ценића,
улица Страхињића Бана бр. 82)

Женски портре. — Претставља младу жену у вечерњој хаљини, са књигом у руци. Слика је рађена у Прагу 1921 године. Уље на платну, вел. 100 x 88 см. — Ин. бр. 46/204.

(Власништво масе пок. Карла Хусника из Прага. Налази се код заступника наследника масе, адвоката Боре Панајотовића, улица Македонска бр. 46)

Клеменс Црнчић

Рођен 1865 године у Бруку на Мури, умро 1930 у Загребу. Студирао је у Бечу и Минхену. Радио је једно време специјално на бакропису и осталим графичким техникама. По повратку у Загреб основао је са сликарем Белом Чикошем прву приватну сликарску и графичку школу, која је касније претворена у уметничку академију. Сликао је пејзаже с Хрватског Приморја, затим из загребачког краја, као и портрете у бакропису и карикатуре.

Пејзаж. — Пејзаж са морем. Уље на платну, вел. 55 x 41 см. — Ин. бр. 11/51.

(Власништво Дамјана Бранковића,
Булевар Југословенске армије бр. 2)

СТРАНИ МАЈСТОРИ

талијанско сликарство

Francesco Bissolo da Treviso (1470—1554)

Ученик Giov. Bellini-а, он најверније следује начин компоновања свога учитеља. Празнична и свечана атмосфера, лепота и племенито достојанство фигу-

ра, што је карактеристично за Bellini-еву епоху великих олтарских слика мадоне, срећу се и код Francesca Bissola.

Богородица са Исусом. — Испред спуштене драперије Богородица седи смерно спуштеног погледа и придржава нагог Исуса који јој стоји у крилу. Са њене леве стране стоји апостол Петар са великим кључем у десној руци, а са друге стране је фигура анђелчића који пружа Исусу неки предмет. Иза анђела, у позадини, пејзаж са два коњаника, дрвећем и планинама у дну. Уље на дасци, вел. 64 x 82 см. — Ин. бр. 11/52.

(Власништво Љубомира Михајловића,
улица Хилендарска бр. 9)

Jacopo da Ponte Il Bassano (1510—1592).

Изграђен сликарски у радионици венецијанског мајстора Bonifazio dei Pitati, он је формирао свој сопствени начин сликања. Венецију је брзо напустио и отишао у свој родни крај, Басано, чију природу и тишину воли и где сликао до краја живота. Венецијанским светковинама, брокату и злату, он претпоставља људе, поља, шуме и стадо свога роднога краја. Том својом љубављу за реалније ствари, ближе простом човеку, као и јачим наглашавањем пејзажа, он се издваја од осталих сликара своје епохе. Интимним продирањем у ствари које га окружују, он ствара врло занимљиве жанр сцене. Манир његов усвајају и његови синови од којих Giovanni Battista и Girolamo слепо иду стопама свога оца, чак неке сцене и понављају, док су друга двојица — Francesco и Leandro — самосталнији и више оригинални.

Повратак из лова. — Група људи и жена са ловачким псима и уловљеном дивљачи. Уље на платну, вел. 112 x 85 см. Неизвесно је да ли је ова слика рад J. Bassano или једног од његових синова. — Ин. бр. 53/255.

(Власништво Манфреда Борели,
улица Лоле Рибара бр. 10)

Palma Il Giovane (1544—1628).

Венецијански сликар. Радио је велика декоративна платна у разним пала-

тама у Венецији. После Тинторета и Веронеза није имао такмаца у овој врсти уметности. Имао је много ученика.

Бура. — Млада жена у ружичастој хаљини са зеленим огртачем чији је један крај залепршан од јаког ветра. Лево руку подигла је и њоме заклонила један део лица. Изнад ње мрачни и претећи облаци. Уље на платну, вел. 2 x 0,75 м. — Ин. бр. 53/255.

(Власништво Манфреда Борели, улица Лоле Рибара бр. 10)

Пејзаж. — У шумовитом пејзажу, крај узбуркане реке, два коњаника боре се копљима. У позадини је силуета замка над којим се надвили претећи облаци. Уље на платну, вел. 142 x 98 см. — Ин. бр. 53/255.

(Власништво Манфреда Борели, улица Лоле Рибара бр. 10)

Antonio Canova (1757—1822).

Најпознатији талијански вајар из епохе класицизма. Под утицајем теори-

Сл. 8 — F. Bissolo da Treviso: Мадона са Исусом

Salvator Rosa (1615—1673).

Свестрана уметничка природа. Бавио се музиком, поезијом и глумом. Био је ученик Рибере. Његове драматичне сенке одају и јак утицај Caravaggi-а. Познат је по својим радовима који приказују битке, али је нарочито цењен као пејзажиста. Његови преромантични пејзажи са узбурканим морем или реком, олујом и усковитланим облацима одишу неком дивљом поезијом.

је Менгса и Винкелмана он студира античку уметност. Неокласицизам брзо је стекао у њему ватреног поборника и свога највећег вајара. Занимљиве су његове фигуре жена које се одликују нечим љупким, нежним и благим.

Марија египћанка — Млада жена изванредно правилних црта лица, клечи распуштене дуге косе, са мртвачком лобањом крај себе. Обавијена је драперијом која је око струка причвршћена

дебелим гајтаном. Глава јој је погнута и поглед упрт према испруженим рукама. Скулптура је мањих размера и рађена у белом мермеру. — Ин. бр. 53/255.

(Власништво Манфреда Борели,
улица Лоле Рибара бр. 10)

ШПАНСКО СЛИКАРСТВО

Jusepe Ribera
(1598—1652)

Иако шпанског порекла цела његова уметничка активност везана је за Италију. Од душевљен уметношћу Caravaggia он, углавном, усваја принцип светлог и тамног. Његово уметничко стварање претставља реакцију на маниеризам који је био завладао у сликарству његове епохе.

Аскетa. — Долојасна фигура са јако наглашеним контрастима светлих и тамних површина. Лева страна тела је нага, док је преко десног рамена пребачена драперија вишњеве боје. Глава пустињака зарасла је у црну косу и браду. Поглед му је упрт навише. Под пазухом држи књигу. Уље на платну, вел. 71 x 64 см. — Ин. бр. 54/263.

(Власништво арх. Јованке Илић, Гепратова бр. 101)

ФЛАМАНСКО И ХОЛАНДСКО
СЛИКАРСТВО

Marten Heemskerck
(1498—1574).

Холандски сликар. Био је ученик Jan van Scorel-а који се, враћајући се из Италије, задржао једно време у Харлему. Утицај талијанске ренесансе, који се огледа у делима Jan van Scorel-а, делује донекле маниеристички код ње-

говог ученика Maarten Heemskerck-а, који је, изгледа, и сам боравио једно време у Италији. Од њега је остао један велики број цртежа античких споменика из Рима.

Калуђери францисканци припремају

рибу. — Слика је рађена у сасвим тамном, смеђем, тоналитету са неупадљивим акцентима светлости. Уље на дасци, вел. 30 x 20 см. — Ин. бр. 48/220.
(Власништво Мирјане Перић, улица Проте Матеје бр. 71)

David Teniers
(1610—1690)

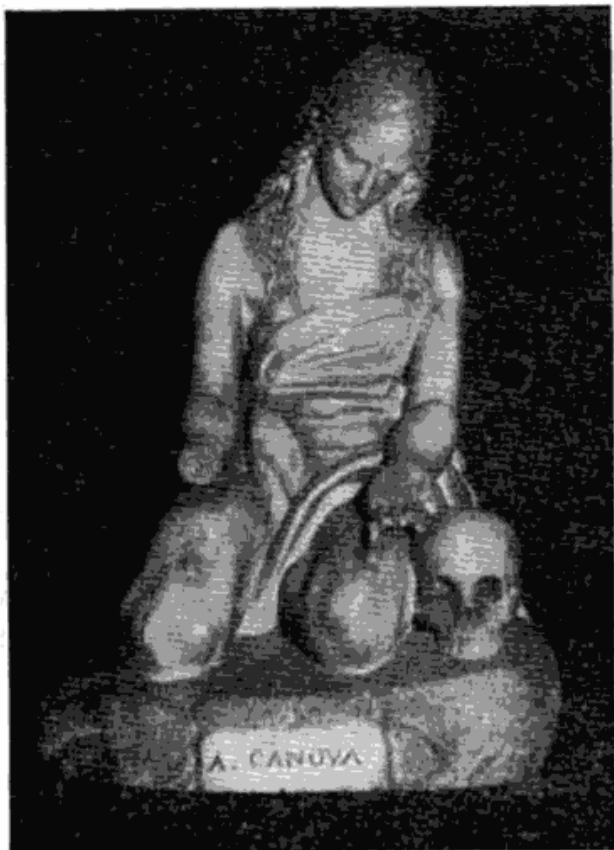
Фламандски сликар. Ученик свога оца, David Teniers-а старијег, касније ради под утицајем Rubens-а и Brouwer-а. Оно што чини његову оригиналност јесу жанр сцене по крчмама и сцене из народног живота. Он слика снажне људе, често сељаке, у свакидашњем животу. У колористичком погледу Teniers-ово стварање има три фазе. У првој преовлађују тамне боје, касније, под утицајем Rubens-а и Brouwer-а, боје му постају лакше, прозачније и светле. При крају његови радови губе лакоћу и сигурност потеза кичице, а колорит му је све тамнији.

Композиција. - Цела слика дата је у врло тамном тоналитету. Претставља неколико фигура, у седећем ставу, како пију. Уље на платну, вел. 26 x 33 см. — Ин. бр. 11/52.

(Власништво Љубомира Михајловића,
улица Хилендарска бр. 9)

Сл. 9 — Palma il Giovane: Бурa

Сл. 10 — А. Canova: Марија египћанка

Pieter Rijsbrack (1655—1729)

Фламански сликар. Пејзажиста. Боравио је једно време у Енглеској, а потом у Француској. Његови пејзажи носе карактеристике класицизма.

Пејзаж. — Три женске фигуре, од којих две седе на трави а трећа им прилази носећи једно дете. У позадини је средњевековни замак. У левом углу слике је доста нечитка сигнатура уметника. Уље на платну, вел. 67,5 x 83,5 см. — Ин. бр. 49/223.

(Власништво Анке Барловац,
улица Кнез Михајлова бр. 42)

Jan Steen (1626—1679).

Можда један од највећих холандских сликара нарави и обичаја својих земљака. Био је врло продуктиван. Рачуна се да је оставио за собом око 500 радова у којима је на хумористички, а кадкад и на сатирички начин, давао сцене из народног живота по селима, крчмама и грађанским домовима.

Девојка са кученцетом. — У првом плану седи девојка, у полупрофилу. Обучена је у ружичасти капут, оивичен белим крзном. Повезана је белом марамом. На крилу држи шарено кученце, а друго јој се пење уз крило. Иза ње, из тамне позадине, издваја се фигура младића који јој је окренут лицем. Он је огрнут тамно зеленим огртачем. На глави има високи шешир са великим ободом и белим пером. Пружио је руку да помилује кученце у девојачком крилу. Уље на дасци, вел. 27 x 20 см. — Ин. бр. 54/263.

(Власништво Јованке Илић,
улица Гепратова бр. 101)

Kaspar Netscher (1639—1684).

Припада групи немачких сликара чија је уметничка активност везана за Холандију. Био је ученик Gerard Terborch-а. Његово је сликање помало маниеристичко и означава већ период декаденције холандског сликарства.

Женски портрет. — Приказује жену са јагњетом. Уље на платну, вел. 40 x 48 см. — Ин. бр. 11/47.

(Власништво заоставштине пок. д-р
Б. Черовића, ул. Маршала Тита 19)

Gérard de Lairesse (1640—1711)

Холандски сликар који припада епоси у којој је холандска школа већ у пуној декаденцији. Живео је у Амстердаму где је декорисао многе куће и замкове. Радио је и гравире и писао критичке радове о уметности. Обрађивао је радо митолошке сцене.

Митолошка сцена. — Пан са две женске фигуре и пејзажем који захвата десни угао платна. Уље на дасци, вел. 102 x 72 см. — Ин. бр. 11/47.

(Власништво заоставштине пок. д-р
Б. Черовића, ул. Маршала Тита 19)

Adriaen van der Werff (1659—1722).

Холандски мајстор. Слика митолошких сцена. Припада периоду у коме холандско сликарство већ квалитетно опада. Слика о којој је реч приписује се његовој школи.

Митолошка сцена. — Претставља нимфу и пана, са пејзажем у позадини.

Уље на платну, вел. 80 x 65 см. — Ин. бр. 11/47.

(Власништво заоставштине пок. д-р Б. Черовића, ул. Маршала Тита 19)

СЛИКАРСТВО ОСТАЛИХ ЕВРОПСКИХ ЗЕМАЉА

Franz Defregger (1835—1921).

Син сељачких родитеља из Тирола. Изградио се као сликар у атељеу романтичара Piloty-а, у Минхену. Сликао је пејзаже и жанр сцене кадкада са хумористичким моментима. Иако одрастао на селу и као такав био најпозванији да реалистички да своје утиске, он идеализира и природу и људе. Нека сладуњавост провлачи се кроз све његове радове, али то ипак не убија потпуно свежину његових радова. Defregger-ов манир утицао је прилично на ликовно стварање сликара у Словенији у XIX веку.

Кућа на језеру. — У пејзажу види се неколико кућица на обали језера. Уз обалу пристаје чамац са веслачем који

стоји окренут леђима. Вегетација је врло бујна. Десно, доле, налази се сигнатура сликара: „Defregger“. Уље на платну, вел. 54 x 67 см. — Ин. бр. 48/218.

(Власник Ирена Фридман. Слика се налази на чувању код Славка Кирићера, улица Стевана Сремца бр. 4)

Hans Eder (1883— ?)

Немачки сликар. Ученик Сликарске академије у Минхену. Радио је портрете, касније и композиције. Занимљив је у колориту.

Валпургиска ноћ. — На слици је приказана игра вештица из Валпургиске ноћи. У десном делу слике нека нага женска фигура јаше на метли, загрливши једнога сатира. У левом делу су две наге мушке фигуре претстављене у снажном покрету, а сасвим при врху назире се једна црначка глава. Слика је рађена 1911 и сигнирана је. Уље на платну, вел. 150 x 118 см. — Ин. бр. 54/263.

(Власништво арх. Јованке Илић, улица Гепратова бр. 101)

Сл. 11 — Franz Defregger: Пејзаж

Karoly Sterio (1821—1862)

Мађарски сликар и литограф. Ђак бечке школе и претставник мађарског бидермајера. Сликао је историске сцене, сцене из лова и мађарског народног живота. Оставио је за собом и збирку акварела.

Слика младића. — Младић у црвеном капуту и белом прснику седи на столици. Акварел, вел. 18 x 24 см. Сигнирано: „Sterio 842“. — Ин. бр. 54/263.

(Власништво арх. Јованке Илић,
улица Гепратова бр. 101)

Michael Muncacsy (1846—1900)

Пореклом Мађар који је једно време радио у Немачкој и припадао диселдорфском кругу сликара. Воли мрачан тоналитет и драматичне ефекте светлог и тамног. Тим тамним сенкама и пригушеним бојама он слика мотиве из народног живота свога краја. Он је романтичар. Волео је нарочито да слика патетичне историске сцене.

Молитва. — Слика претставља клечећу фигуру средовечног човека при молитви, у пољу. До њега десно је плетена корпа и ашов пободен у земљу, а лево је бокал и преврнута чаша. Лево, при дну слике налазе се иницијали уметника: „М М“. Уље на дасци, вел. 39 x 29 см. — Ин. бр. 11/51.

(Власништво Дамјана Бранковића,
Булевар Југословенске армије бр. 2)

Leandro Ramon Garrido (1868—1909).

Пореклом Шпанац. Рано је прешао у Енглеску са својом мајком, која је била Енглескиња, и тамо се изграђује као уметник. Касније је отишао у Француску, а потом у Америку. Карактеристични су му нежни и продуховљени женски актови и портрети младих девојака.

Глава девојчице. — Портретисана је дата у полупрофилу. Карактеристична је дуга смеђа коса. Уље на платну, кашираном на картону, вел. 23 x 20 см. — Ин. бр. 54/263.

(Власништво арх. Јованке Илић,
улица Гепратова бр. 101)

August Grau

Живео је у првој половини XIX века. Био је кадет бившег аустро-угарског ловачког деташимана у Котору. Он је сликар без неких нарочитих квалитета. За нас је од интереса једино његова слика:

Његош са пратњом. — Композиција је дата у пејзажу. У групи четворице наоружаних пратилаца Његош, са корбачем и рукавицом у десној руци и пребаченом доламом преко левог рамена, одваја се од целе групе својим енергичним ставом. Рад у гвашу, вел. 50 x 32 см. Ин. бр. 51/240.

(Власништво Димитрија Богојевића,
улица Народне Републике бр. 23)

OEUVRES D'ART DANS LES COLLECTIONS PRIVÉES À BEOGRAD

O. BATAVELJIC

Il existe à Beograd toute une série d'intéressantes toiles de peintres connus, ces toiles font partie des collections particulières. Il s'agit surtout des oeuvres des peintres du XIXe siècle — des Serbes et des Croates: Pavle Djurković, Konstantin Daniel, Jovan Popović, Nikola Aleksić, Uroš Knežević, Pavel Petrović, Novak Radonić, Djura Jakšić, Stevan Todorović, Djor-

dje Krstić, Stevan Aleksić, Vlaho Bukovac, Klemens Crnčić.

En plus de ces oeuvres des peintres yougoslaves, les collections particulières de Beograd comprennent également d'intéressantes toiles des maîtres étrangers — italiens, hollandais, flamands, allemands et hongrois. Il s'agit des oeuvres de Francesco Bissolo da Treviso: La Vierge avec Jésus (propriété de Ljubomir Mihajlović, rue Hilendarska

№ 9), Jacopo da Ponte Il Bassano: Retour de chasse (propriété de M. Manfred Borelli), Palma Il Giovane: L'orage (propriété de M. Manfred Borelli), Salvatore Rosa: Paysage (propriété de M. Manfred Borelli), Antonio Canova: Sainte Marie l'Égyptienne (propriété de M. Manfred Borelli), Jusepe Ribera: L'Ascète (propriété de l'architecte Mlle Jovanka Ilić, rue Guepratte 101), Maarten Heemskerck: Les franciscains préparant du poisson (propriété de Mirjana Perić, rue Prote Mateje 71), David Teniers: Composition (propriété de Anka Barlovac, rue Knez Mihajlova № 42), Jan Steen: Jeune fille au petit chien (propriété de Jovanka Ilić), Kaspar Netscher: Portrait de femme (appartenant à la succession du feu dr Čerović, rue du Maréchal Tito 19), Gérard de Lairesse: Scène mythologique (succession du feu dr Čerović), Adriaen van der Werff: Scène mythologique (appartenant à la succession du feu dr B. Čerović), Franz

Defregger: La maison sur le lac (propriété d'Irena Friedmann, le tableau se trouve sous la garde de Slavko Kirchener, rue Stevan Sremac 4), Hans Eder: La nuit de Walpurgis (propriété de l'arch. Jovanka Ilić), Karoly Sterio: Portrait du jeune homme (arch. Jovanka Ilić), Michael Muncacsy: La prière (propriété de Damjan Branković, Bulevar Jugoslovenske armije 2), Leandro Ramon Garrido: Tête de jeune fille (propriété de l'architecte Jovanka Ilić), August Orau: Njegoš et sa suite (propriété de Dimitrije Bogojević, rue Narodna Republ'ka 23).

Toutes ces oeuvres d'art sont sous la protection de l'Etat, respectivement du Service des monuments historiques de la RP de Serbie. L'article donne leur description et des courtes notices biographiques, classées par ordre chronologique, sur leurs auteurs. A côté de chaque tableau le nom du propriétaire est indiqué.

Illustrations dans le texte:

Fig. 1 — Pavel Djurković: Portrait de l'évêque
 Fig. 2 — Nikola Aleksić: Portrait de l'épouse de Kengelac
 Fig. 3 — Nikola Aleksić: Portrait du père supérieur Amfilohije
 Fig. 4 — Pavel Petrović: Portrait de Luka Kengelac
 Fig. 5 — Djura Jakšić: La Vierge et l'Enfant

Fig. 6 — Djura Jakšić: Portrait du prêtre Rašković
 Fig. 7 — Auteur anonyme: Portrait d'un gentilhomme
 Fig. 8 — Bissolo da Treviso: La Vierge et l'enfant
 Fig. 9 — Palma Il Giovane: La tempête
 Fig. 10 — A. Canova: Marie l'Égyptienne
 Fig. 11 — Franz Defregger: Paysage